

“ΧΟΡΕΥΟΝΤΑΣ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ”

5ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

2021-2022

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συμμετοχή στον διαγωνισμό «ΧΟΡΕΥΟΝΤΑΣ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ» υπήρξε μία αποκάλυψη για εμάς, καθώς μας οδήγησε σε μονοπάτια που ούτε καν είχαμε φανταστεί πως υπάρχουν. Βουτήξαμε στα βάθη του χρόνου με συνοδοιπόρους γονείς, γιαγιάδες, παππούδες, ανοίξαμε το σεντούκι της προσωπικής μας ιστορίας, αναζητήσαμε τις ρίζες μας, την ιστορία του ονόματός μας, ταξιδέψαμε σε άλλες εποχές, ζήσαμε ξεριζωμούς, βεντέτες, σασμούς, χαρές, λύπες, αναβιώσαμε ήθη και έθιμα, δοκιμάσαμε παραδοσιακές συνταγές, τραγουδήσαμε, χορέψαμε...

Καταλάβαμε πως η παράδοση δεν είναι μια απρόσωπη, στατική και αφηρημένη έννοια, όπως νομίζαμε ως τώρα, αλλά μια ζωντανή πραγματικότητα που δημιουργεί ισχυρούς δεσμούς ανάμεσα στις γενιές και αποτελεί τη γέφυρα που συνδέει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον.

Οι μαθητές του 5ου Γυμνασίου Καλαμάτας

Αποστολάκη Μαρία	Μπέγκο Δέσποινα
Βουκάι Αντουέλα	Ραδιώτη Ηλιάννα
Κόλλια Ειρήνη	Λαγού Έφη
Θάνου Χριστίνα Μαρία	Αλοίμονου Παναγιώτα
Τζανετάκου Λυδία	Μάλαμα Κυριακή
Αραπάκης Μηνάς	Μάλαμας Δημήτρης
Ηλιόπουλος Γιώργος	Χονδρός Παναγιώτης
Καστρινός Γιώργος	Παππά Νεφέλη
Δημόπουλος Γιώργος	Κωσταρά Άννα
Κατράνης Ηλίας	Πατικόπουλος Θανάσης
Κούτρας Γιώργος	Τάφα Κλείβιν
Φιλιππόπουλος Χρήστος	Φιλιππόπουλος Θανάσης
	Χιουτέα Μαρία

<https://photos.app.goo.gl/YpKDyiUqyKb8DYLSA>

Η ιστορία του ονόματός μου και ο τόπος καταγωγής

Το επώνυμο (ή επίθετο), το επί του ονόματος, είναι ένας επιθετικός προσδιορισμός σχετικά πρόσφατος στην ιστορία μας. Στην αρχαία Ελλάδα, για παράδειγμα, δεν υπήρχαν επώνυμα. Καθώς όμως η πλάστιγγα του χρόνου άρχισε να γέρνει προς τον ύστερο μεσαίωνα, σταδιακά άρχισαν να εμφανίζονται επώνυμα, δηλωτικά κυρίως αριστοκρατικής καταγωγής (Βάρδας, Σκληρός, Φωκάς, Καντακουζηνός, Παλαιολόγος κ.ά.). Η συνήθεια αυτή φαίνεται να γενικεύεται για τα δικά μας δεδομένα μέσα στην τουρκοκρατία, με τα επώνυμα να έλκουν την καταγωγή τους κυρίως από:

- Την καταγωγή
- Το επάγγελμα: Χαλκιάς, Σαράφης, Υφαντής
- Μια σωματική ιδιότητα ή ελάττωμα: Κοντογιάννης, Καμπούρης
- Κάτι που έπραξε κάποιος κατά τη διάρκεια της ζωής του: Φονιάς, Χατζής
- Το όνομα του πατέρα του: Γεωργίου, Δημητρίου

Έτσι κι εμείς, με αφετηρία το επώνυμό μας, αναζητήσαμε πληροφορίες από το διαδίκτυο και ζητήσαμε από γονείς, γιαγιάδες και παππούδες να μας μιλήσουν για την ιστορία του, την προέλευσή του, τη σημασία του.

Αντουέλα Βουκάι

Διαδρομή:Πούκα Αλβανίας-Καλαμάτα

Η Πούκα είναι πόλη και δήμος στην βόρεια Αλβανία.
Είναι ένα χωριό με ελάχιστο πληθυσμό , όλοι τους εκεί γνωρίζονται
και υπάρχουν πολύ καλές σχέσεις μεταξύ τους!

Στο χωριό αυτό ζούσαν δυο αδέρφια τα οποία ήταν πολύ αγαπημένα
και όλοι στο χωριό τα γνώριζαν. Ο ένας από αυτούς αναγκάστηκε να
πάει στην πρωτεύουσα λόγω της δουλειάς του και έτσι έφυγε. Τον
αποχαιρέτησε όλη η πόλη και φυσικά και ο αδελφός του. Έπρεπε να

λείπει 4 μέρες όμως οι 4 μέρες έγιναν 10 και όλοι στο χωριό ανησυχούσαν. Μετά από έναν μήνα πληροφορήθηκαν ότι δεν έφτασε ποτέ στην πόλη, αλλά δυστυχώς υπήρξε ένα σοβαρό ατύχημα. Ο νέος δυστυχώς έχασε τη ζωή του. Όταν έμαθε τα δυσάρεστα νέα ο αδελφός του, αποφάσισε να κόψει κάθε επαφή με το χωριό του. Άλλαξε επίθετο και έβγαλε ένα νέο από το όνομα του νεκρού αδελφού του και το δικό του. Τα ονόματα τους ήταν Βούρας και Κάιρας και έτσι πήρε τις πρώτες 2 συλλαβές και έβγαλε το **Βουκάι!** Αυτό το έκανε, γιατί ήθελε να κάνει μια νέα αρχή χωρίς τον αδελφό του, αλλά ταυτόχρονα να τον θυμάται .

Παραδοσιακός αλβανικός χορός Δεβόλη" ή "Δεβολίτσε":

<https://www.youtube.com/watch?v=AiACoNbteT4>

Κόλλια Μαρία-Ειρήνη

Διαδρομή: Αγαλιανή Μεσσηνίας-Μάνδρα Μεσσηνίας-Κέρκυρα
-Καλαμάτα

Αγαλιανή ονομάζεται ο τόπος από τον οποίο προέρχεται ο πατέρας μου. Είναι ένα χωριό στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα είναι ένας ημιορεινός οικισμός κοντά στο Σιδηρόκαστρο και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Τριφυλίας, του Νομού Μεσσηνίας.

Ιστορία : Το χωριό, το οποίο βρίσκεται σε λοφώδη περιοχή (Άγ. Παντελεήμονας) που αντικρίζει τον Κόλπο της Κυπαρισσίας, έχει μακρόχρονη ιστορία η οποία ακολουθεί την ιστορία της Τριφυλίας και της ευρύτερης περιοχής της Κυπαρισσίας, του Αυλώνα και του Σιδηροκάστρου.

Μετά το 1715, όταν οι Τούρκοι έδωξαν τους Ενετούς από τον Μωριά και ξαναγύρισαν, μετονόμασαν τη Βαρωνία της Μεθώνης σε Βιλαέτι της Αρκαδιάς, και όρισαν στην Αγαλιανή δύο αγάδες οι οποίοι εισέπρατταν από τους κατοίκους της περιοχής τη φοροδεκάτη από τη γεωργική παραγωγή τους. Είναι ασαφές αν ήταν έδρα ενός ή δύο Αγάδων. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση υπάρχουν δύο εκδοχές: Η πρώτη εκδοχή ότι ο Αγάς ήταν αδύνατος, λεπτός = λιανός, άρα Αγά-λιανός = Αγαλιανή. Η δεύτερη εκδοχή ότι το δεύτερο συνθετικό της λέξης λιανή στα Τούρκικα σημαίνει το στέκι, το κονάκι, η εξοχική κατοικία του Αγά. Από αυτούς τους δύο αγάδες (Αγαδιανή > Αγαλιανή) φαίνεται να προέρχεται η σημερινή ονομασία του χωριού, αν και αυτή η άποψη δεν είναι απόλυτα τεκμηριωμένη.

Οι κάτοικοι της περιοχής επίσης έχουν δημιουργήσει και ένα τραγούδι με το όνομα του χωριού για να τιμήσουν τον τόπο τους:

<https://youtu.be/9JurR5037Yc>

Η μητέρα μου κατάγεται από δύο διαφορετικά μέρη της Ελλάδας από την **Μάνδρα** Μεσσηνίας και από την **Κέρκυρα**.

Η Μάνδρα είναι χωριό της Περιφερειακής Ενότητας Μεσσηνίας. Κατά τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας με το σχέδιο «Καποδίστριας», μέχρι το 2010, η Μάνδρα ανήκε στο Τοπικό Διαμέρισμα Μάνδρας, του πρώην Δήμου Ανδανία Μεσσηνίας .

Κέρκυρα

Αντίθετα η Κέρκυρα είναι ένα από τα βορειότερα και δυτικότερα νησιά της Ελλάδας και του Ιονίου Πελάγους. Βρίσκεται στην είσοδο της Αδριατικής Θάλασσας, κοντά στις Ηπειρωτικές ακτές. Οι βορειοανατολικές της ακτές πλησιάζουν αρκετά τις ακτές των Αγίων Σαράντα της Αλβανίας.

Έθιμα Κέρκυρας :

Το Πάσχα στην Κέρκυρα είναι ένα σύνθετο μείγμα από Ενετικές και Ορθόδοξες θρησκευτικές παραδόσεις με επιρροές από τα βενετικά πρότυπα

και τα τοπικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Από τα χρόνια της Ενετοκρατίας το Πάσχα συνεορτάζεται από την Ορθόδοξη και Καθολική Εκκλησία. Τα έθιμα στην Κέρκυρα που σχετίζονται με το Πάσχα ξεκινάνε από το Σάββατο του Λαζάρου.

Ανήμερα του Σαββάτου, μετά τη λειτουργία που τελείται στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου των Γερόντων, ο οποίος βρίσκεται στην παλιά πόλη της Κέρκυρας στην περιοχή «Καμπιέλο» χορωδιακά σύνολα του νησιού ξεκινούν μουσική περιπλάνηση σε διάφορα σημεία του ιστορικού κέντρου της πόλης, ψέλνοντας τα «Κάλαντα του Λαζάρου». Τελική συνάντησή τους γίνεται στο «San Giacomo», το παλιό Δημαρχείο της Πόλης. Τα κάλαντα εξιστορούν όλη την ιστορία της Ανάστασης του Λαζάρου και ψάλλονται στην κερκυραϊκή διάλεκτο.

Ξεχωριστό και ιδιαίτερο είναι όμως και το **έθιμο των μπότηδων**. Με το σήμα της πρώτης Ανάστασης στις 11 το πρωί και καθώς οι καμπάνες ηχούν χαρμόсуνα, οι κάτοικοι της Κέρκυρας πετούν τεράστια κανάτια γεμάτα νερό – τους μπότηδες – από τα μπαλκόνια τους. Οι **μπότηδες** είναι τα πήλινα κανάτια με στενό στόμιο και δυο χερούλια στο πλάι για τη μεταφορά τους. Τα μπαλκόνια είναι στολισμένα και οι κάτοικοι δένουν στους μπότηδες κόκκινες κορδέλες – το κόκκινο είναι το χρώμα της Κέρκυρας. Το σπάσιμο των κανατιών συμβολίζει την απομάκρυνση της κακοτυχίας, γι αυτό μέχρι και σήμερα τα κομμάτια από τους σπασμένους «μπότηδες» τα παίρνουν στο σπίτι τους οι Κερκυραίοι αλλά και πολλοί επισκέπτες του νησιού, προκειμένου να τους φέρουν καλοτυχία και ευμάρεια.

https://youtu.be/_5EK3HQmc8w :Παραδοσιακός κερκυραϊκός χορός με την ονομασία”Κορακιανίτικος”

Μάλαμα Κυριακούλα- Μάλαμας Δημήτρης

Διαδρομή: Γιαννιτσάνικα Μεσσηνίας-Καλαμάτα

Η οικογένειά μας κατάγεται από τα Γιαννιτσάνικα,έναν οικισμό τόσο κοντά στην πόλη της Καλαμάτας, που ουσιαστικά αποτελεί την βορειοανατολική προέκτασή της. Βρίσκεται πάνω στον δρόμο που συνδέει την πόλη της Καλαμάτας με τη Μάνη.

Στην περιοχή των Γιαννιτσάνικων λειτουργεί τα τελευταία χρόνια ξενώνας της “Κιβωτού του Κόσμου”.

Το επώνυμο μας (Μάλαμα) σημαίνει καλό παιδί,χρυσός. Ο παππούς μας μάς έχει διηγηθεί πως ο προπάππους του την εποχή του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου έκανε πολλές φιλανθρωπίες και έδινε χρήματα και φαγητό στους φτωχούς.Τότε όλοι τον φώναζαν μάλαμα,επειδή ήταν καλός άνθρωπος και χρυσό παιδί κι έτσι από αυτό το επίθετο προέκυψε το επώνυμό του.

Παναγιώτης Χονδρός

Διαδρομή: Ανδρούσα Μεσσηνίας-Ιταλία-Άκοβος Αρκαδίας-Χανδρινού Μεσσηνίας-Καλαμάτα

Γεννήθηκα στην Καλαμάτα, αλλά η καταγωγή μου είναι από τα χωριά της Ανδρούσας και του Χανδρινού Πυλίας. Η Ανδρούσα ανήκει στον δήμο Μεσσήνης και απέχει 21 χιλιόμετρα από την πόλη της Καλαμάτας. Έχει μακρόχρονη ιστορική πορεία που ξεκινάει από τα αρχαία και συνεχίστηκε στα νεότερα χρόνια. Εμβληματικό μνημείο αποτελεί το μεσαιωνικό κάστρο της.

Ο Χανδρινός βρίσκεται κοντά στην Πύλο. Κατά την αρχαιότητα, ήταν τμήμα του βασιλείου Νέστορα, της αρχαίας Πύλου. Το χωριό αναφέρεται, τουλάχιστον από την εποχή του Μεσαίωνα και της Α΄ Ενετοκρατίας.

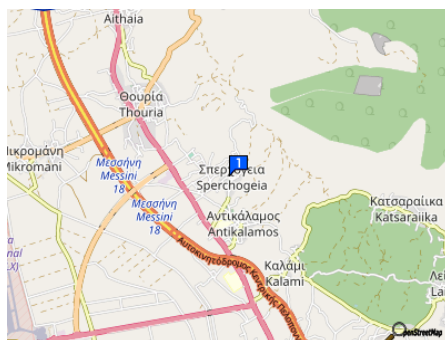
Το επώνυμο μου (**Χονδρός**) προέρχεται από την Ανδρούσα. Βγήκε αυτό το όνομα καθώς ο προπάππος του μπαμπά μου είχε μία ασθένεια και τα φάρμακα που έπαιρνε είχαν ως παρενέργεια την απότομη αύξηση του βάρους του. Γι' αυτόν τον λόγο οι άνθρωποι στο χωριό τον φώναζαν χοντρό και έτσι του έμεινε το όνομα.

Το επώνυμο της μητέρας μου (**Πιέρρου**) έχει καταγωγή από τον Άκοβο Αρκαδίας, αλλά αρκετές γενιές πίσω υπήρχαν πρόγονοί μου στην Ιταλία οι οποίοι ήταν ναύτες και έκαναν εμπόριο μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας . Καθώς όλοι σχεδόν οι άντρες της οικογένειάς τότε ήταν ναυτικοί, όταν πήγαιναν στις προβλήτες για να ξεκινήσουν τα ταξίδια ,έλεγαν ότι πήγαιναν στο "pierr" (που στα ιταλικά σημαίνει προβλήτα), έτσι αφού αυτή η φράση ήταν αρκετά συχνή βγήκε και αυτό το όνομα.

Δημόπουλος Γιώργος

Διαδρομή: Σπερχογεία Μεσσηνίας-Καλαμάτα

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του παππού μου το επίθετό μας αποτελείται από δύο συνθετικά: Δήμος+πουλος. Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας υπήρχαν παιδιά που ήταν ορφανά και τα άφηναν στον Δήμο, για να ζήσουν. Όμως κάποια από αυτά τα πούλησαν και έτσι αργότερα χρησιμοποίησαν το επίθετο Δημόπουλος. Επίσης, υπάρχει και το ενδεχόμενο κάποιο από αυτά τα παιδιά να είχε το όνομα Δημήτρης ή Δήμος και από το γεγονός ότι πουλήθηκε να ονομάστηκε Δημόπουλος.

Ωστόσο για την κατάληξη των επωνύμων σε -πουλος πιο επικρατούσα είναι η άποψη ότι προέρχεται από την Πελοπόννησο. Η ετυμολογία -(ο)πουλος, από το λατινικό pullus (πουλαράκι, πουλάκι). Η σημασία της ξεκίνησε από νεοσσούς: αετόπουλο, ορνιθόπουλο, παιδόπουλο, Παπαδόπουλο. Σήμερα η υποκοριστική σημασία της δεν είναι αντιληπτή και περισσότερο την αισθανόμαστε ως πατρωνυμική: Αναγνωστόπουλος, ο γιός του Αναγνώστη. Ήδη στη βυζαντινή εποχή χρησιμοποιείται ως πατρωνυμική κατάληξη (Αργυρόπουλος, Στρατηγόπουλος, γιος ή απόγονος του Αργυρού ή του Στρατηγού) με αμβλυμένη την υποκοριστική σημασία.

Η Σπερχογεία, που είναι ο τόπος καταγωγής μου είναι οικισμός και Κοινότητα του διευρυμένου πλέον Δήμου Καλαμάτας και τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αύξηση του πληθυσμού, καθώς και δημιουργία νέων οικισμών γύρω από το κέντρο του χωριού και κυρίως βόρεια. Απέχει 8 χιλιόμετρα από την πόλη της Καλαμάτας στον δρόμο προς την Τρίπολη και δίπλα ακριβώς στο νοσοκομείο της πόλης. Οι κάτοικοί της

ασχολούνται και με την κτηνοτροφία, καθώς επίσης και με τις γεωργικές καλλιέργειες. Οι ελιές, το ελαιόλαδο και η καλλιέργεια του εύφορου Μεσσηνιακού κάμπου αποτελεί ασχολία αρκετών. Βρίσκεται σε υψόμετρο 53 μέτρων.

Η παλαιότερη ονομασία του χωριού, Κουρτσαούσι-είναι γέννημα της λαογραφίας και των λεγόμενων παρατσουκλιών - παρωνύμιων που έδιναν οι Έλληνες, είτε για να πειράζουν κάποιον, είτε για να δώσουν έμφαση στην ιδιότητά του. Έτσι λοιπόν η λέξη "Κουρτσαούσι" δόθηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, καθώς όπως λέγεται ο Ανώτατος Τούρκος Διοικητής - Πασάς, ήταν κουτσός. Κουτσός και τσαούσης μας έδωσε την ονομασία αυτή.

Η σύγχρονη ονομασία Σπερχογεία - Σπερχόγεια σημαίνει δύο διαφορετικά πράγματα. Πρώτον κατηφορικό έδαφος, πράγμα που ισχύει διότι η Σπερχογεία είναι χτισμένη σε πρόποδα βουνού και δεύτερον από το ρήμα "σπέρχω" που σημαίνει απότομη - δυναμική κίνηση εμπρός. Η δεύτερη ονομασία μπορεί κάλλιστα να τεκμηριωθεί, διότι κατά την Τουρκοκρατία, ήταν ισχυρό Διοικητήριο λόγω της γεωγραφικής του θέσης και του υψομέτρου, που το καθιστούσε στρατηγικό παρατηρητήριο.

Ο θρύλος λέει ότι στη Σπερχογεία υπάρχει ένα τούνελ που φτάνει μέχρι την Καλαμάτα στο ύψος της Υπαπαντής. Μάλιστα σε κάποιο σημείο, αυτόπτες μάρτυρες που έχουν μπει στο τούνελ αυτό, βεβαιώνουν ότι υπάρχουν σταλακτίτες που το σχήμα τους μοιάζει με επιτάφιο.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟ ΔΡΩΜΕΝΟ

Κάθε χρόνο το βράδυ της Τυρινής Κυριακής των Αποκριών στην πλατεία του χωριού μου ανάβουν φωτιές και πετάνε αερόστατα. Ο ουρανός γεμίζει με μικρά λαμπερά φωτάκια και οι νεαροί κυρίως με μηχανές ή και με τα πόδια κυνηγούν τα αερόστατα για να τα μαζέψουν, όταν πέσουν. Επικρατεί μεγάλος ενθουσιασμός και γίνεται σωστό πανηγύρι. Επιπλέον, οι γυναίκες του πολιτιστικού συλλόγου βράζουν σε μεγάλα καζάνια μακαρόνια και αυγά και τα μοιράζουν στους κατοίκους του χωριού, αλλά και στους επισκέπτες. Όλοι μαζί τραγουδούν και χορεύουν γύρω από τη φωτιά

Δέσποινα Μπέγκο

Διαδρομή: Αλβανία-Ιταλία-Ιωάννινα-Καλαμάτα

Το επίθετο του πατέρα μου **“Μπέγκο”** σημαίνει στα αλβανικά “βασιλιάς”.

Το επίθετο της μητέρας μου **“Κόκα”** στα αλβανικά σημαίνει “κεφάλι”.

Ο παππούς μου γεννήθηκε στα Ιωάννινα. Ο πατέρας του ήταν από τα Ιωάννινα (γεννημένος στην Αλβανία), ενώ η μητέρα του από την Ιταλία. Όταν ο προπάππος μου και η οικογένειά του γύρισαν στην Αλβανία όλοι οι συγγενείς του ρώταγαν πού έμεναν στην Ελλάδα. Αυτός τους έλεγε στο “Κόκκινο Μήλο” που ήταν ένα χωριό των Ιωαννίνων. Επειδή δεν καταλάβαιναν άρχισαν να τον λένε Κόκα. Ο παππούς μου αργότερα απέκτησε αυτό ως επίθετο.

Μαρία Χιουτέα

Διαδρομή: Κρήτη-Πάτρα-Μάνη-Καλαμάτα

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που πήρα από τη μητέρα μου και τον πατέρα μου έμαθα για την προέλευση των επωνύμων τους.

Της μητέρας μου το επώνυμο είναι “Μαρτζάκλη” αλλά το αρχικό της επώνυμο ήταν “Μαρτζάκη” και οι πρόγονοί της ήταν από την Κρήτη. Οι πρόγονοι της μητέρας μου έφυγαν από την Κρήτη λόγω μιας βεντέτας με μια άλλη οικογένεια της Κρήτης. Η βεντέτα ξεκίνησε, όταν ο προπάππος της μητέρας μου σκοτώθηκε από έναν άντρα μιας άλλης οικογένειας. Οι δύο οικογένειες συνέχισαν να αλληλοσκοτώνονται. Οι Μαρτζάκηδες εκδιώχθηκαν από την Κρήτη και πήγαν στην Πάτρα και έμειναν μόνιμα και για να μην φαίνεται η κρητική καταγωγή τους άλλαξαν το επώνυμό τους σε Μαρτζάκλη.

<https://photos.app.goo.gl/wEznkLDvg7XxLMbU8> : οι μαθητές του σχολείου μας χορεύουν πεντοζάλη κατά τη διάρκεια των σχολικών εορτών μαθητικής δημιουργίας.

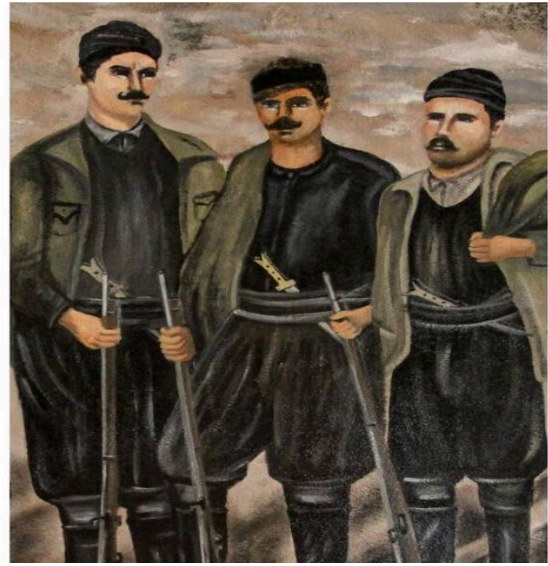
Το επώνυμο του πατέρα μου είναι Χιουτέας, η καταγωγή του είναι από τη Μάνη. Ο πατέρας μου μού είπε ότι οι πρόγονοί τους ζούσαν σε κάστρα.

Αποστολάκη Μαρία

Διαδρομή:Κρήτη-Νέδουσα Μεσσηνίας-Καλαμάτα

Η κατάληξη -άκης του επιθέτου μου εμφανίζεται κυρίως στην Κρήτη, απ' όπου έχω την καταγωγή μου. Οι πρόγονοί μου όμως αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το νησί, εξαιτίας κάποιας βεντέτας με μια άλλη οικογένεια. Έτσι μόνο το όνομα συνδέει την οικογένειά μου με την Κρήτη, αφού δεν έχουμε εκεί ούτε συγγενείς, ούτε ακίνητη περιουσία.

Οικογενειακές φωτογραφίες της οικογένειας Αποστολάκη

Η κατάληξη -άκης φαίνεται πως εισήχθη σε διαμορφωμένα οικογενειακά επίθετα που κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες: α) τοπωνυμικά κι εθνωνυμικά, β) με βάση το επάγγελμα, τα κοινωνικά αξιώματα και τις κοινωνικές διακρίσεις γ) βαπτιστικά και δ) παρατσούκλια.

Φαίνεται πως προέκυψε από το -άκι, άκιον στα αρχαία (υποκοριστικό) αλλά χρησιμοποιήθηκε με το βαπτιστικό του πατέρα για να δηλώσει το παιδί κάποιου: π.χ. Αποστόλης- Αποστολάκης. Αρχικά η λέξη , απόστολος,δήλωνε τον αγγελιοφόρο<αποστέλλω και διαδόθηκε λόγω των Δώδεκα Αποστόλων. Ως επώνυμο εμφανίζεται τουλάχιστον από τον 13^ο αιώνα.

Το επώνυμο της μητέρας μου είναι **Σταματελοπούλου**. Η κατάληξη -όπουλος προέρχεται από την Πελοπόννησο. Ο Νικηταράς Σταματελόπουλος ήταν Έλληνας οπλαρχηγός και ηγετική μορφή της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Έμεινε γνωστός και μέσα από το ψευδώνυμό του, ως ο Τουρκοφάγος. Γεννήθηκε το 1781 στο χωριό Μεγάλη Αναστάσοβα, σημερινή Νέδουσα Μεσσηνίας, στους πρόποδες του Ταυγέτου , 25 χιλιόμετρα από την πόλη της Καλαμάτας. Ο Νικηταράς από πολύ νεαρή ηλικία εντάχθηκε ως “μπουλουξής” (επικεφαλής μπουλουκιού) στο σώμα του περιώνυμου κλέφτη Ζαχαριά, όπου διακρίθηκε για την ανδρεία του. Το 1808, πολέμησε στο Μοριά μαζί με τον θείο του Κολοκοτρώνη για να βοηθήσει τον Αλή Φαρμάκη, που τον καταδίωκε ο Βελής πασάς. Στις 18 Οκτωβρίου 1818, ενώ βρισκόταν στην Καλαμάτα, μνηστήκε στη Φιλική Εταιρεία. Ο Νικηταράς δεν κράτησε το οικογενειακό

επώνυμο Σταματέλος, αλλά το έτος 1818, μετά τη μύησή του στη Φιλική Εταιρεία, το υποκοριστικό Σταματελόπουλος.

Ηλιόπουλος Γιώργος

Διαδρομή:Λαίικα Μεσσηνίας-Μ.Ασία-Καλαμάτα

Το επώνυμο Ηλιόπουλος προέρχεται από την περιοχή της Μεσσηνίας και σημαίνει "τα παιδιά του ήλιου". Ο πατέρας μου κατάγεται από τα Λαίικα, ένα χωριό βόρεια της Καλαμάτας, που τα τελευταία χρόνια έχει μεγάλη οικιστική ανάπτυξη και αποτελεί πλέον προάστιο της πόλης. Φημολογείται ότι πήρε το όνομά του από τους κατοίκους της περιοχής που λέγονταν Ηλιόπουλοι (Ηλιοπουλείικα-Λείικα-Λαίικα).

Το επώνυμο της μητέρας μου είναι **Βύζαλη** και προέρχεται από τη Μικρά Ασία. Ο παππούς της μητέρας μου ήταν πρόσφυγας και οι γονείς του ήρθαν με βάρκα στην Καλαμάτα, όταν έγινε η καταστροφή της Σμύρνης. Εγκαταστάθηκαν σε έναν από τους οκτώ προσφυγικούς συνοικισμούς-μαχαλάδες- που είχαν δημιουργηθεί στις παρυφές της πόλης και συγκεκριμένα στον συνοικισμό Πλεύνας. Οι συνοικισμοί αυτοί -ξύλινοι στην αρχή, πέτρινοι στη συνέχεια- κάλυπταν μόνο τις βασικές ανάγκες. Ο συνοικισμός αποτελούνταν από κατοικίες σε σχήμα «π» ή «τ», που χτιζόταν με τη λογική της επανάληψης ή της αντιστροφής (mirror). Τα κτίσματα που τον απάρτιζαν ήταν απλά, λιτά και συμμετρικά μεταξύ τους. Ήταν χαμηλά και είχαν μόνο δύο ορόφους. Οι στέγες ήταν φτιαγμένες από κεραμίδια και στηρίζονταν πάνω σε ξύλινα υποστηρίγματα. Τα σπίτια αποτελούνταν από ένα έως τρία δωμάτια και διέθεταν κουζίνα. Δεν υπήρχε ούτε αποχετευτικό σύστημα ούτε θέρμανση, ενώ η ύδρευση γινόταν από «κρήνες» και πηγάδια, αλλά και από τους χαρακτηριστικούς “νερουλάδες”.

Η πόλη της Καλαμάτας, σύμφωνα με τις επίσημες στατιστικές της εποχής, ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη σε ποσοστό εγκατάστασης προσφύγων (12,4%) στην Πελοπόννησο! Βασική αιτία για την επιλογή της πόλης της Καλαμάτας ως τόπο εγκατάστασης των προσφύγων ήταν ότι όπως και

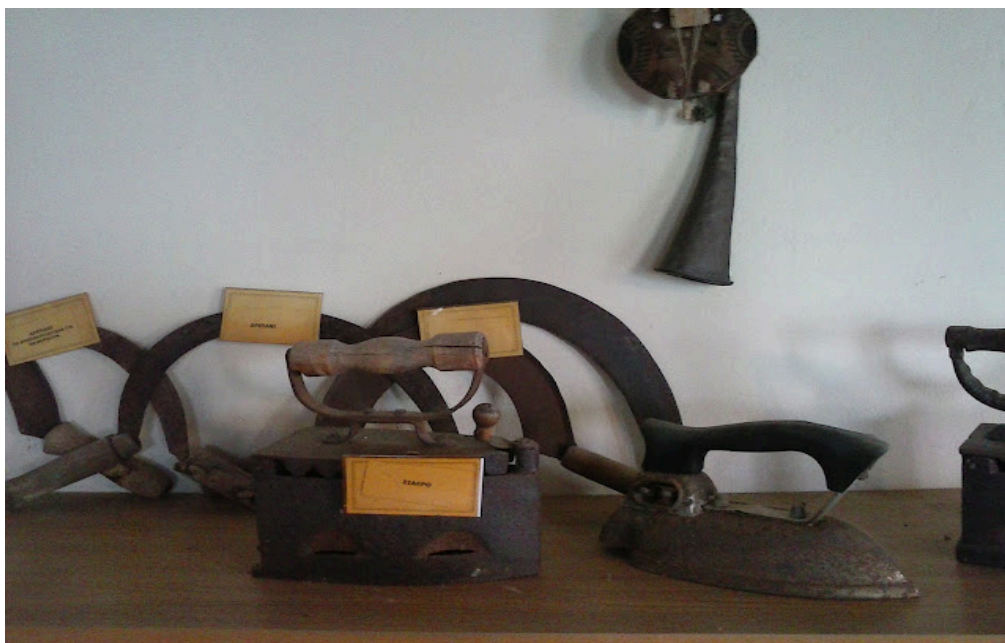
στις περισσότερες μεγάλες και εμπορικές πόλεις της Ελλάδας οι ευκαιρίες απασχόλησης ήταν πολύ περισσότερες και ποικίλες απ' ό,τι στην ύπαιθρο. Εκτός αυτού, η Καλαμάτα ήταν και μια παραθαλάσσια πόλη που έδινε την ευκαιρία στους μετανάστες να μην αφήσουν τον τρόπο ζωής που είχαν και που ήταν κυρίως με η ενασχόλησή τους με τη ναυτιλία και το ψάρεμα.

Θάνου Χριστίνα Μαρία

Διαδρομή: Μηλιώτι Μεσσηνίας-Καλαμάτα

Το επώνυμό του πατέρα μου -**Θάνος**- είναι πατρωνυμικό προερχόμενο από το βαπτιστικό όνομα Αθανάσιος. Ο πατέρας μου κατάγεται από ένα χωριό του δήμου Μεσσήνης, το Μηλιώτι. Το Μηλιώτι βρίσκεται σε υψόμετρο 409 μέτρων, απέχει 27 χιλιόμετρα από την Καλαμάτα και το συναντάμε διανύοντας μια ευχάριστη διαδρομή με δεκαέξι χιλιόμετρα ανάβασης. Είναι ένα γραφικό χωριό με θέα τον Μεσσηνιακό κόλπο, όμορφα σπίτια, περιποιημένες αυλές και πλακόστρωτα σοκάκια για ειδυλλιακές βόλτες. Το δυνατό στοιχείο του χωριού είναι το Λαογραφικό του Μουσείο πλούσιο σε εκθέματα που εντυπωσιάζουν.

Έχει 138 κατοίκους, σύμφωνα με την Απογραφή του 2011. Οι κάτοικοι ασχολούνται με αγροτικές καλλιέργειες ελιών, συκιών και αμπελιών.

Φωτογραφίες από το αρχείο της οικογένειας Θάνου

Τζανετάκου Λυδία- Μελπομένη

Διαδρομή: Μηλέα Μάνης-Καλαμάτα

Τα -έας και τα -άκος είναι βέρα μανιατάκος, λένε με υπερηφάνεια οι Μανιάτες. Η καταγωγή μου λοιπόν είναι μανιάτικη. Το επώνυμό μου προέρχεται από την φραγκική/ιταλική παραλλαγή του ονόματος Ιωάννης- Janne, Τζανέτος, Τζανετάκος. Το χωριό μου ονομάζεται Μηλέα ή Μηλιά και βρίσκεται στη δυτική πλευρά της οροσειράς του Ταυγέτου σε υψόμετρο 550-600μ. Το όνομά της, κατά την επικρατέστερη άποψη, το οφείλει στην ευδοκίμηση στην περιοχή του οπωροφόρου δέντρου "μηλιά". Άλλες εκδοχές θέλουν το όνομα να προέρχεται από την Ομηρική λέξη «μήλα» που σημαίνει γιδοπρόβατα, ή από το γεγονός ότι στην περιοχή αφθονεί το θαμνώδες φυτό "σφακομηλιά". Ακριβώς πάνω από το χωριό είναι κτισμένη, σε ένα μικρό οροπέδιο σε υψόμετρο 1000μ, η Μονή της Παναγίας της Γιάτρισσας.

Έχει πολύ ενδιαφέρον κατά τη γνώμη μια παράδοση σχετικά με την προέλευση της ονομασίας της Μάνης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Δωρόθεο

Μονεμβασίας(16ος-17ος αι.) η ονομασία της προήλθε από "την μανίαν και την κακίαν" των Μανιατών (άνθρωποι από τη φύση τους "μισώδεις και κακοί", οι οποίοι φυλάγουν την μανίαν και την κακίαν μέσα εις την καρδίαν").Ίσως αυτό να οφείλεται στις βεντέτες που επικρατούσαν για χρόνια στην περιοχή και γέμιζαν μίσος τις καρδιές των ανθρώπων.

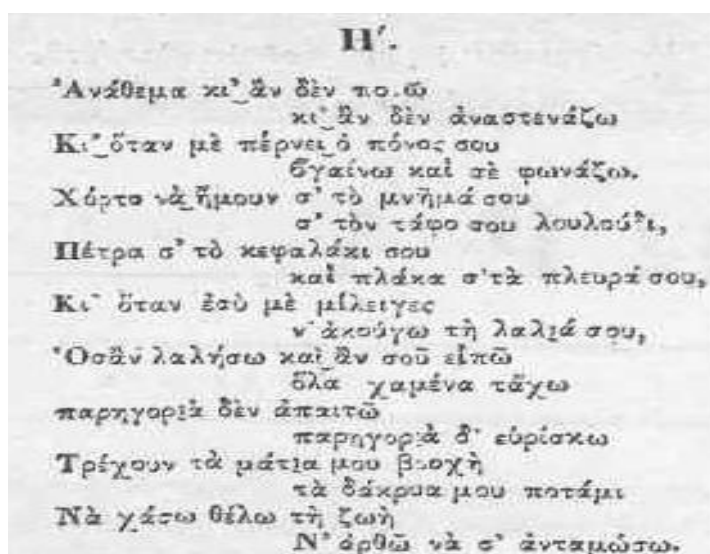
Ἦθη και ἔθιμα

Μοναδικά ἦθη και ἔθιμα που καταγράφονται στη Μάνη είναι ο γδικιωμός, η τρέβα (η προσωρινή ανακωχή εχθροπραξιών), τα μοιρολόγια. Τα μοιρολόγια (ή μοιρολόϊα) αποτελούν ἑμμετρα στιχουργήματα, τραγούδια θρηνητικά, τα οποία απαγγέλλουν οι ἄνθρωποι κατά το θάνατο αγαπημένων τους προσώπων.

Μανιάτισσες μοιρολογίστρες

Τα πρώτα μοιρολόγια απαντώνται στον Όμηρο, όπου αναφέρονται νεκρώσιμα τραγούδια της Εκάβης, του Αχιλλέα, της Ανδρομάχης, κτλ., με περιεχόμενο πανομοιότυπο σχεδόν με τα μετέπειτα μοιρολόγια. Στην Μανιάτικη κοινωνία, τα μοιρολόγια υποκαθιστούν τα λοιπά τραγούδια, αποτελώντας την μοναδική μορφή λαϊκής ποίησης και μεταφέρονται από γενιά σε γενιά, ενώ και σήμερα ακόμα αυτοσχεδιάζουν, κυρίως οι Μανιάτισσες, δημιουργώντας "επαινετικά του νεκρού" τραγούδια.

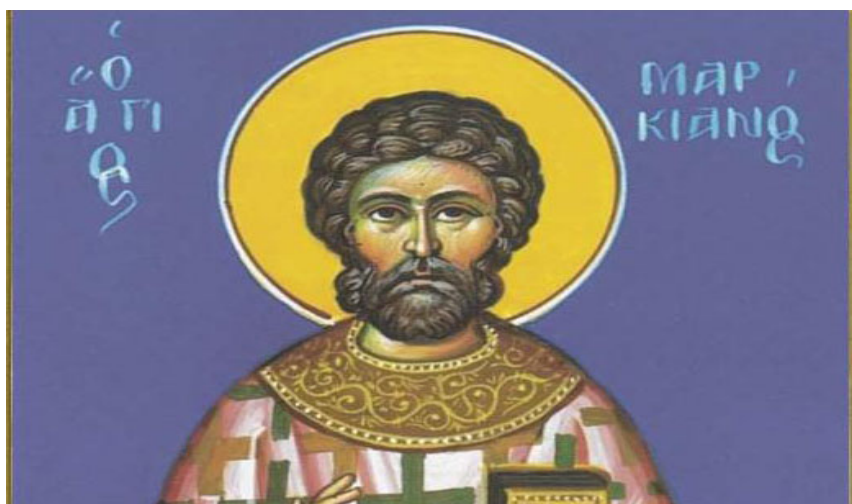

Καστρινός Γιώργος

Διαδρομή: Παλαιοχώρι Κέρκυρας-Νέδουσα Μεσσηνίας-Καλαμάτα

Κατοικώ στην Καλαμάτα, ο πατέρας μου όμως κατάγεται από το Παλαιοχώρι Κέρκυρας. Το χωριό πήρε την ονομασία αυτή για να ξεχωρίζει από νεώτερα γειτονικά χωριά, όπως το Νεοχώρι. Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, το χωριό είχε δεχτεί επιδρομή πειρατών, οι οποίοι εμποδίστηκαν από τον Άγιο Μαρκιανό, εικόνα του οποίου βρισκόταν στον τοίχο ομώνυμης εκκλησίας.

Στην περιοχή έχουν βρεθεί πυριτολιθικά εργαλεία ανθρώπων της προϊστορικής εποχής. Το επώνυμό μου πιθανόν προέρχεται από τη λέξη κάστρο και λογικά θα

προέκυψε από κάποιον που κατοικούσε στο κάστρο.Μερικά από τα παλαιά γνωστά επώνυμα τον 16ο αιώνα είναι Βέργης, Σκυλίτζης, Τζουκίας, Γαρούνης, Βασιλόπουλος, Δημησιάνος, Πετρόπουλος, Γράντος, Βαμβακάς, Καλοδίκης, Κεφαληνός και Βαρσάκης. Το 1583 το χωριό σημειώνεται με 35 μόνο κατοίκους. Το 1766 με 126, το 1879 με 139 και το 2001 με 617 κατοίκους.

Η μητέρα μου κατάγεται από το χωριό Νέδουσα του Ταϋγέτου,γενέτειρα του αγωνιστή της επανάστασης του 1821 Νικηταρά.Το επώνυμό της -Οικονομοπούλου- αποτελεί συχνότατο ελληνικό επώνυμο, κυρίως λόγω της σημασίας της λέξης οικονόμος ως εκκλησιαστικός αξιωματούχος, κληρικός, υπεύθυνος κυρίως για την οικονομική διαχείριση εκκλησίας ή μοναστηριού.

Η Νέδουσα είναι ξακουστή για το δρώμενο της ευετηρίας που πραγματοποιείται την Καθαρά Δευτέρα.Το Αγροτικό Καρναβάλι της Νέδουσας είναι ένα είδος λαϊκού θεάτρου και αποτελείται από μια σειρά πράξεων, τις οποίες πράττει ένας όμιλος μεταμφιεσμένων, και έχει πρωταρχικό σκοπό την εξασφάλιση της ευετηρίας (καλοχρονιάς) και της γονιμότητας. Δεν οργανώνεται από τους άρχοντες για να προσφερθεί στο λαό, αλλά αυτοσχεδιάζεται από τον “θίασο” και προσφέρεται στην κοιτίδα, στο χωριό και τους ανθρώπους του. Γιατί, όπως πιστεύουν, αν δε γίνει μια χρονιά το καρναβάλι, θα είναι κακό για το χωριό.

Το Δρώμενο που οργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νεδουσαίων και είναι ενταγμένο στις αποκριάτικες εκδηλώσεις του Δήμου Καλαμάτας, περιλαμβάνει τα εξής μέρη: Μουτζούρωμα, Αγερμός, Χορός των τράγων, Αροτρίαση, Γάμος, Κηδεία, Θρήνος, Ανάσταση...

<https://www.youtube.com/watch?v=6ONjMxFuQiU>

Ραδιώτη Ηλιάνα

Διαδρομή: Ράδο Αρκαδίας-Μοσχοχώρι Μεσσηνίας-Αετοφωλιά
Μεσσηνίας -Καλαμάτα

Οι πρόγονοι του πατέρα μου κατάγονταν από το χωριό Ράδο Αρκαδίας.

Από το χωριό αυτό βγήκε και το επώνυμο “Ραδιώτης”. Αργότερα, οι παππούδες του κατέβηκαν στην Καλαμάτα και ο πατέρας του έμεινε στον Αντικάλαμο.

Και της μητέρας μου οι πρόγονοι έμεναν στο Ράδο. Οι παππούδες της έφυγαν και εγκαταστάθηκαν στο χωριό “Αετοφωλιά” Μεσσηνίας.

Αργότερα οι γονείς της εγκαταστάθηκαν στο χωριό “Γαιδουροχώρι” ή “Μοσχοχώρι”.

Παππά Νεφέλη-Δάφνη-Δανάη

Διαδρομή: Ιωάννινα-Κιάτο Κορινθίας-Αθήνα-Καλαμάτα

Έχω γεννηθεί στην Αθήνα, κατάγομαι όμως από την Καλαμάτα, όπου και κατοικώ. Το επώνυμο μου **-Παππά-** είναι το πατρικό της μητέρας μου, από τον παππού μου ο οποίος κατάγεται από το Κιάτο Κορινθίας. Το επώνυμο μας σύμφωνα με μαρτυρίες συγγενών προέρχεται από τα Ιωάννινα. Με τις μετακινήσεις όμως των πληθυσμών στο πέρασμα των χρόνων συναντάται πλέον σε όλη την Ελλάδα. Για κάποιους είναι δικό τους, για άλλους ψευδώνυμο, όπως η ηθοποιός Ειρήνη Παπά η οποία το χρησιμοποίησε ως ψευδώνυμο ενώ την έλεγαν Λέλεκη με καταγωγή από Κορινθία και αυτή, αλλά χωρίς σχέση με το όνομα. Το επώνυμό μου πιθανότατα προέρχεται από κάποιον παπά που θα υπήρχε στην οικογένεια. Μπορεί να μην “κουβαλάει” κάποια συγκεκριμένη ιστορία ή κάτι το ιδιαίτερο αλλά για εμένα είναι σημαντικό και ξεχωριστό, διότι το έχω σαν κληρονομιά από τον παππού μου και είμαι πολύ χαρούμενη όταν το χρησιμοποιώ στις επιτυχίες μου και την επίτευξη των στόχων μου, κάνοντας τον παππού μου κυρίως και την οικογένειά μου περήφανους για εμένα.

https://www.youtube.com/watch?v=_W-24HykaCk: “Ξύπνα περδικομάτα μου” - Ηπειρώτικο τσάμικο

Κωσταρά Άννα

Διαδρομή: Ασπρόχωμα-Καλαμάτα

Το επώνυμό μου ανήκει στην κατηγορία των πατρωνυμικών προερχόμενο από το βαπτιστικό όνομα Κωνσταντίνος, Κώστας με τη μεγεθυντική κατάληξη -ρας. Απαντάται κυρίως στη Μεσσηνία, την Αρκαδία και την Ήπειρο και χρησιμοποιήθηκε ως παρατσούκλι.

Ζω στο Ασπρόχωμα, ένα χωριό πολύ κοντά στην Καλαμάτα, οι κάτοικοι του οποίου ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία μιας και στην περιοχή απλώνεται εύφορη πεδιάδα. Από τα άσπρα-εύφορα χώματά του πήρε πιθανότατα αυτή την ονομασία.

Δρούγας Χρήστος

Γεννήθηκα κι εγώ και κατοικώ, όπως και η Άννα στο Ασπρόχωμα. Το επώνυμό μου, **Δρούγας**, προέρχεται από τη λέξη δρούγα που σημαίνει αδράχτι (εξάρτημα του αργαλειού στο οποίο περιτυλίγεται το νήμα, το οποίο δημιουργείται από το γνέσιμο του μαλλιού ή του βαμβακιού. Η λέξη δρούγα προέρχεται πιθανότατα από την αλβανική λέξη druge, που σημαίνει σαΐτα.

Κούτρας Γιώργος

Κατάγομαι από την πόλη της Καλαμάτας. Η λέξη **Κούτρας** ή Κούτρης προέρχεται από το δημώδες κούτρα, δηλαδή το κεφάλι. Το επώνυμο ίσως έχει την έννοια του «κεφάλαια». Ετυμολογικά προέρχεται από το μεσαιωνικό κούτρα και αυτό με τη σειρά του από το λατινικό scutra. Ως επώνυμο τουλάχιστον από τον 14ο αιώνα (1304), αναφέρεται κάποιος Δημήτριος Κούτρας, πάροικος Λήμνου.

Κατράνης Ηλίας

Οι γονείς μου, όπως κι εγώ γεννήθηκαν και κατοικούν στην πόλη της Καλαμάτας. Το επώνυμό μου προέρχεται από τη λέξη κατράμι ή **κατράνι**, τη ρευστή δηλαδή σκουρόχρωμη πίσσα, προϊόν αποστάξεως ρητινούχων ξύλων. Πιθανότατα κάποιος πρόγονός μας ήταν πολύ μελαμψός (σε αντίθεση με μένα που είμαι ξανθός!) κι έτσι του δόθηκε αυτό το παρατσούκλι, το οποίο στη συνέχεια καθιερώθηκε ως επώνυμο.

Αλοίμονου Παναγιώτα

Η καταγωγή και των δύο γονιών μου είναι από την Καλαμάτα. Το επίθετο “Αλοίμονος” προέρχεται από το επίρρημα αλοίμονο. Το επίρρημα αυτό προέρχεται από την αρχαία ελληνική έκφραση “αλλ’ οἶμοι”. Το οἶμοι ήταν επιφώνημα θλίψης στα αρχαία.

Φιλιππόπουλος Θανάσης και Χρήστος

Οι γονείς μας είναι γέννημα θρέμμα Καλαματιανοί. Το επίθετό μας προέρχεται από το κύριο όνομα Φίλιππος και την κατάληξη -πούλος. Το όνομα Φίλιππος είναι ελληνικό, συνηθέστατο στους αρχαίους Έλληνες, κυρίως της Μακεδονίας, αλλά και των νεωτέρων. Ετυμολογικά ως όνομα σημαίνει “αυτός που αγαπά τα άλογα”.

Χοροί

Καλαματιανός

Ο Καλαματιανός είναι ο πιο γνωστός και πιο αγαπητός χορός στην Ελλάδα και παντού όπου υπάρχουν Έλληνες. Είναι μια μεγάλη προσφορά της Καλαμάτας στο νεοελληνικό πολιτισμό. Χορεύεται σ' ολόκληρη την Ελλάδα, με μικρές παραλλαγές στις διάφορες περιοχές. Φαίνεται πως είναι ο αρχαίος «όρμος», όπως τον ονομάζει ο Λουκιανός και προέρχεται από πολύ παλιά εποχή. Κι αυτό, γιατί οι απεικονίσεις χορών σε διάφορα αρχαία αγγεία και τοιχογραφίες έχουν πολλά από τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα.

Από τα κύρια χαρακτηριστικά του Καλαματιανού Χορού είναι η σεμνότητα στις χορευτικές κινήσεις και η αρχαία λατρευτική καταγωγή

του. Για τη σεμνότητα και την αρμονικότητα, η εκτέλεση του συρτού χορού γίνεται από πολλούς μαζί χορευτές και χορεύτριες, που είναι πιασμένοι από τα χέρια και χορεύουν σε σχήμα κύκλου. Διαπιστώνει κανείς ότι είναι ένας χορός «κυκλικός» ή «κύκλιος», όπως οι ανάλογοι αρχαίοι ελληνικοί χοροί. Ο πρώτος του χορού, ο κορυφαίος, λέγεται σήμερα «μπροστινός» και είναι αυτός που «σέρνει το χορό». Είναι ο μόνος, που αυτές τις στιγμές έχει ιδιαίτερη τιμή, αλλά και ο μόνος που μπορεί να έχει χορευτικές πρωτοβουλίες, που οι άλλοι πρέπει να παρακολουθούν και να ακολουθούν. Τον «μπροστινό» διαδέχονται κάθε τόσο άλλοι, και έτσι όλοι οι χορευτές αλλάζουν στην τιμητική θέση και στις χορευτικές πρωτοβουλίες, έχοντας έτσι την ευκαιρία να επιδείξουν τις χορευτικές τους ικανότητες.

Η ιστορία του χορού

Οι κυκλικοί χοροί, δηλαδή οι χοροί που χορεύονται σε σχήμα ημικυκλικό και οι συμμετέχοντες κρατούν σε σειρά ο ένας το χέρι του άλλου, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής παράδοσης. Κυκλικούς χορούς όμως δεν έχουμε μόνο στις μέρες μας. Παραστάσεις σε αγγεία μαρτυρούν ότι αυτοί οι χοροί έκαναν την εμφάνισή τους στην αρχαία Ελλάδα.

Ίσως ο δημοφιλέστερος κυκλικός χορός σε όλη την επικράτεια να είναι ο συρτός Καλαματιανός.

Παρόλο που η ονομασία του μπορεί να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ήταν ένας χορός με τόπο καταγωγής του την Καλαμάτα, ο πρώτος στίχος του τραγουδιού μάλλον διαψεύδει την αρχική μας υπόθεση. Λέει «σαν πας στην Καλαμάτα και ‘ρθεις με το καλό, φέρε μου ένα μαντίλι να δέσω στον λαιμό». Άρα μιλάει για κάποιον που θα κάνει ταξίδι στην Καλαμάτα και του παραγγέλνεται ένα μαντήλι. Η Καλαμάτα παλιότερα ήταν εμπορικό κέντρο που παρήγαγε προϊόντα από μετάξι.

Σε αυτόν τον στίχο μας δίνεται μια επιπλέον σημαντική πληροφορία για τον χορό. Προφανώς ήταν ένας χορός που χορευόταν σε γάμους, γιατί το έθιμο απαιτούσε η νύφη να δίνει ένα μεταξωτό μαντήλι στον γαμπρό για να το δένει στον λαιμό του κι έτσι να συμβολίζει τον δεσμό των παντρεμένων.

Μια επιγραφή που βρέθηκε στο Ακραίφνιο της Βοιωτίας είναι διαφωτιστική για την παλαιότητα του χορού. Πιστεύεται ότι αναφέρεται

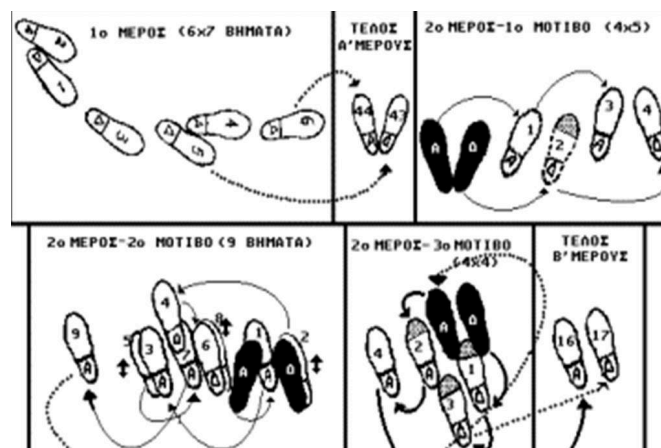
σε ένα θρησκευτικό πανηγύρι που έγινε τον 1ο αιώνα μ.Χ στο ιερό του Απόλλωνα. «Τάς πατρίους πομπάς μεγάλας και την των συρτών πάτριων όρχησιν θεοσεβώς ετετέλεσε». Συναντάμε εδώ μια λέξη-κλειδί που συσχετίζει εκείνους τους χορούς με τον σημερινό Καλαματιανό: των συρτών. Άρα πληροφορούμαστε ότι τον 1ο αιώνα μ.Χ υπήρχαν συρτοί χοροί, δηλαδή χοροί που χαρακτηρίζονταν από σεμνότητα στις κινήσεις και ήταν λατρευτικοί. Επιπλέον η λέξη «πατρίων» υποδηλώνει ότι οι χοροί είναι κληροδοτημένοι από τους προγόνους, άποψη που ενισχύεται από παραστάσεις σε αρχαία ελληνικά αγγεία, τα οποία απεικονίζουν ανθρώπους που χορεύουν πιασμένοι χέρι χέρι. Τέλος, αναφορά σε συρτούς χορούς γίνεται και σε πολλά συγγράμματα.

Οι κυκλικοί χοροί θεωρούνται από τους αρχαιολόγους τελετουργικοί και λατρευτικοί χοροί. Χορεύονταν συνήθως γύρω από έναν βωμό, μια κολώνα, ένα δέντρο ή τους οργανοπαίκτες. Γύρω από ό,τι μπορούσε να θεωρηθεί ιερό. Μέσα σε αυτόν τον μαγικό κύκλο οι χορευτές περιέκλειαν οτιδήποτε ήθελαν να εξαγνίσουν ή να το προστατεύσουν από δαιμονικές επιρροές.

Μπορεί ο τελετουργικός χαρακτήρας αυτών των χορών να έχει χαθεί στις μέρες μας, αλλά η μορφή τους διατηρείται. Η μορφή αυτή που καλεί τους ανθρώπους να πιαστούν χέρι χέρι, φέρνοντας τους κοντά, διατηρώντας έτσι τη συνοχή της κοινότητας.

Ο Καλαματιανός χορός είναι ο σπουδαιότερος από τους συρτούς χορούς που όλοι τους είναι αρχαίοι ελληνικοί χοροί και είναι χαρακτηριστικός ιδιαίτερα για την αρμονία του, την ποικιλία του, ακόμα και τη λατρευτική καταγωγή του και βέβαια για τον απευθείας δεσμό του με την τελετή και το βαθύτερο νόημα του γάμου. Ένα άλλο, όμως, ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του καλαματιανού χορού είναι η μεγάλη μελωδική ποικιλία που παρουσιάζει. Πολλές φορές, είναι τονισμένος πάνω στη σπάνια μουσική κλίμακα των 7/8, ένα μουσικό μέτρο, που είναι, κατά κύριο λόγο, ελληνικό στην καταγωγή και που βρίσκεται και σε άλλους νεοελληνικούς χορούς.

Η πρωτοτυπία, όμως, στον καλαματιανό χορό είναι ότι οι τρεις μετρικές κινήσεις, που είναι οι βασικές του ρυθμού και που με αυτές «κρατιέται» ο χρόνος του χορού, δεν είναι ισόχρονες, όπως θα περιμέναμε. Αντίθετα, η πρώτη από αυτές έχει μεγαλύτερη διάρκεια ένα όγδοο, από όση έχουν οι δύο επόμενες. Καθώς, λοιπόν, μπαίνουν μέσα στο βασικό αυτό μοτίβο οι άλλες μελωδικές ποικιλίες και παραλλαγές, γίνονται αιτία για πολλές μουσικές διαφοροποιήσεις, που ακολουθούν η μια την άλλη και γεννούν χρωματισμούς, που χάρη σε αυτούς ο καλαματιανός χορός παρουσιάζεται να έχει και να εκφράζει όχι μόνο μια διαρκή ποικιλία και ευχαρίστηση, αλλά και μιαν αιώνια νεανικότητα, που φαίνεται γεμάτη από αισιόδοξη ψυχολογία για την αντίληψη και το νόημα της ζωής.

Τα βήματα του Καλαματιανού είναι τα εξής:

- 1: Το δεξιό πόδι, βήμα δεξιά
- 2: Το αριστερό πόδι βήμα αριστερά.
- 3: Το δεξιό πόδι βήμα δεξιά.
- 4: Το αριστερό πόδι βήμα δεξιά
- 5: Το δεξιό πόδι βήμα δεξιά.

6: Το αριστερό, δεξιά με δάχτυλα στο κέντρο.

7: Το δεξί πόδι δεξιά, με δύναμη.

8: Το αριστερό με βήμα δεξιά, διασταυρώνεται με το δεξιό και πατά δυνατά στα δάχτυλα ενώ συγχρόνως γίνεται άρση του δεξιού πίσω, ελαφρώς λυγισμένου.

9: Το δεξιό πόδι πατά πάλι δυνατά στη θέση του

10: Το αριστερό πόδι, βήμα αριστερά (αντίθετα)

11: Το δεξί με βήμα αριστερά διασταυρώνεται με το αριστερό και πατά δυνατά στα δάχτυλά του, ενώ συγχρόνως γίνεται άρση του αριστερού πίσω, ελαφρώς λυγισμένου.

12 : Το αριστερό πατά δυνατά στη θέση του και γίνεται ελαφριά άρση του δεξιού.

<https://kalamatain.gr/new/ixeres-poia-einai-i-istoria-toy-kalama/>

Έθνη/έθιμα/παραδόσεις - Παραδοσιακές συνταγές της Καλαμάτας - Φωτογραφίες

Παραδόσεις και έθιμα

Σαϊτοπόλεμος: Ένα από τα πιο διαδεδομένα έθιμα, που διατηρείται ακόμη με μεγάλη συμμετοχή, είναι ο Σαϊτοπόλεμος στην Καλαμάτα. Κάθε χρόνο, το βράδυ της Κυριακής του Πάσχα, οι ομάδες των σαϊτολόγων, τα μπουλούκια, όπως λέγονται συγκεντρώνονται στη δυτική παραλία της πόλης. Με χάρτινες σαΐτες γεμάτες μπαρούτι, κατασκευασμένες από τους ίδιους, οι συμμετέχοντες φορούν παραδοσιακές στολές και αναβιώνουν το έθιμο. Η παράδοση λέει ότι οι σαΐτες χρησιμοποιήθηκαν από τους Μεσσήνιους, για να αντιμετωπίσουν το ιππικό των Τούρκων, στην περίοδο της Επανάστασης. Ακόμα και σήμερα, το γεγονός προσελκύει το ενδιαφέρον του κόσμου της πόλης, ο οποίος ακόμα κι αν δεν συμμετέχει, σπεύδει να παρακολουθήσει το θέαμα.

Γιορτή των ανθεστηρίων: Κάθε χρόνο, τον μάιο , η Καλαμάτα υποδέχεται την άνοιξη με μια ξεχωριστή γιορτή για τα λουλούδια. Η γιορτή των ανθεστηρίων περιλαμβάνει την παρέλαση των ανθοστπλισμέμων αρμάτων στο κέντρο της πόλης , στην οποία συμμετέχουν και οι μαθητές, Παράλληλα , πραγματοποιείται μεγάλη ανθοκομική έκθεση στο Δημοτικό Πάρκο Σιδηροδρόμων. Στα πλαίσια της έκθεσης , διοργανώνονται καλλιτεχνικές δραστηριότητες , καθώς και δράσεις ευαισθητοποίησης σε περιβαλλοντολογικά ζητήματα.

Γαϊτανάκι: Το έθιμο αναβιώνει στην κεντρική πλατεία της πόλης της Καλαμάτας, μετά την παρέλαση της Φιλαρμονικής! Το έθιμο μεταλαμπαδεύτηκε εδώ από πρόσφυγες του Πόντου και της Μικράς Ασίας. Ο λόγος για χορευτικό δρώμενο από 13 χορευτές. Ό ένας κρατάει τον μεσαίο στύλο και οι άλλοι κρατούν δώδεκα κορδέλες, κάθε μια σε διαφορετικό χρωματισμό. Οι χορευτές σχηματίζουν έξι ζευγάρια και χορεύουν αντικριστά, περνώντας μία φορά από κάτω από τον συν-χορευτή τους και μια από πάνω. Τραγουδώντας ένα παραδοσιακό τραγούδι, οι κορδέλες μπλέκονται και σχηματίζουν ένα ωραίο σχέδιο. Αφού έρθουν όλοι πολύ κοντά, τότε αρχίζουν και χορεύουν από την αντίθετη φορά, το γαϊτανάκι ξεμπλέκεται και ο χορός τελειώνει.

Το κάψιμο του Ιούδα: Μεγάλη Παρασκευή πραγματοποιείται το κάψιμο του Ιούδα, ενώ το ίδιο βράδυ οι γυναίκες σε πολλά χωριά της περιοχής δημιουργούν μοναδικά φαναράκια με πορτοκάλια και νεράντζια, τα οποία

και τοποθετούν στα παράθυρα των σπιτιών τους, δημιουργώντας έτσι ένα ιδιαίτερα συγκινησιακό κλίμα για την περιφορά του Επιταφίου. Η Μεγάλη Παρασκευή είναι ακόμη πιο ιδιαίτερη στις Κιτριάς. Εκεί, η περιφορά γίνεται στις 12 τα μεσάνυχτα με τους πιστούς να κατεβαίνουν από το παλιό καλντερίμι προς την πλατεία του χωριού. Το εντυπωσιακό στοιχείο είναι πως ο Επιτάφιος τοποθετείται σε ένα από τα καΐκια των ντόπιων ψαράδων, προκειμένου να κάνει τον κύκλο του όρμου των Κιτριών, προτού επιστρέψει στο λιμάνι του παραθαλάσσιου χωριού της Μεσσηνίας.

Διεθνές φεστιβάλ χορού:

Το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας αποτελεί κορυφαία δραστηριότητα του Διεθνούς Κέντρου Χορού της πόλης. Ιδρύθηκε την άνοιξη του 1995 με αντικείμενο την προώθηση της χορευτικής τέχνης και με άξονες την έρευνα, την εκπαίδευση και την καλλιτεχνική δράση και παραγωγή.

Στα είκοσι τέσσερα χρόνια παρουσίας του στα Ελληνικά χορευτικά πράγματα και χάρη στην υποστήριξη της τοπικής αρχής κατάφερε να κερδίσει την δική του ξεχωριστή θέση και αναγνώριση στη γεωγραφία των φεστιβάλ του μεσογειακού νότου, στήνοντας γέφυρες με την παγκόσμια χορογραφική δημιουργία.

Ονόματα πολύ σημαντικών δημιουργών, που γράφουν την ίδια την ιστορία του σύγχρονου χορού, εμφανίσθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ενώ ταυτόχρονα φρόντισε για την προβολή και ενίσχυση της ελληνικής δημιουργίας είτε μέσα από την ανάθεση χορογραφικού έργου σε ταλαντούχους δημιουργούς, είτε μέσα από την στήριξη της πειραματικής διάθεσης νέων ομάδων.

Αναπόσπαστο μέρος του Φεστιβάλ αποτελούν τα εκπαιδευτικά σεμινάρια χορού, τα εργαστήρια και οι διαλέξεις που απευθύνονται σε σπουδαστές και επαγγελματίες του χώρου, ενώ στις παράλληλες δραστηριότητες του Φεστιβάλ συμπεριλαμβάνονται οι εκδόσεις και οι παραγωγές video dance.

Με την παγκόσμια χορογραφική δημιουργία, το διεθνές φεστιβάλ χορού Καλαμάτας δίνει την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει από κοντά σημαντικούς δημιουργούς που εμφανίζονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αλλά και ταλαντούχους νέους δημιουργούς.

Παραδοσιακές συνταγές Καλαμάτας

Λαλάγγια

Υλικά:

1 κιλό αλεύρι,

3/4 της κούπας λάδι,

1 κουταλάκι αλάτι,

1 κουταλάκι κανέλα,

1 κουταλάκι γαρύφαλλο τριμμένο,

4 κουταλιές σουσάμι,

1 φακελάκι ξηρή μαγιά ή 100 γρ. προζύμι από τον φούρνο,

2-3 κούπες χλιαρό νερό,

λάδι για το τηγάνισμα.

Εκτέλεση:

Βάζουμε το αλεύρι σε μια λεκάνη μαζί με το λάδι και το τρίβουμε με τις παλάμες μας να υγρανθεί ομοιόμορφα. (Για μεγαλύτερη επιτυχία αυτή την διαδικασία την κάνουμε αρκετές ώρες πριν το ζύμωμα, κοσκινίζοντας μάλιστα το λαδωμένο με ζεστό λάδι αλεύρι). Προσθέτουμε τα υπόλοιπα υλικά, τα ανακατεύουμε καλά και ρίχνουμε σιγά – σιγά το χλιαρό νερό. Ζυμώνουμε μια ζύμη μέτρια, λαδώνοντας συχνά τα χέρια μας. Σκεπάζουμε το ζυμάρι μέχρι να φουσκώσει. Αν έχουμε χρησιμοποιήσει προζύμι θα αργήσει περισσότερο να φουσκώσει. Τέλος πλάθουμε το ζυμάρι λεπτά και μακριά κορδόνια και αρχίζουμε να τα ψήνουμε ρίχνοντας τα διπλωμένα στα τέσσερα σε βαθύ σκεύος με καυτό λαδί, μέχρι να ροδίσουν καλά. Τα βγάζουμε σε τρυπητό να στραγγίσουν και τα φυλάμε για αρκετές μέρες. Συνοδεύονται θαυμάσια με τυρί.

Δίπλες

Υλικά:

220 γρ γάλα

220 γρ χυμός πορτοκάλι

220 γρ έξτρα παρθένο ελαιόλαδο ΠΟΠ Καλαμάτας

250 γρ άχνη ζάχαρη

2 αυγά

1300 γρ. αλεύρι για όλες τις χρήσεις

1 πορτοκάλι, το ξύσμα του

1½ κ.γ. μαγειρική σόδα

λάδι για τηγάνισμα

Για το μέλωμα

500 γραμ. μέλι

καρύδια ψιλοκομμένα

500 γρ νερό

500 γρ ζάχαρη

Εκτέλεση:

Χτυπάμε στο μίξερ το γάλα, το χυμό πορτοκαλιού, το ελαιόλαδο και τη ζάχαρη άχνη. Προσθέτουμε τα αυγά, το αλεύρι και το ξύσμα μαζί με τη σόδα και ζυμώνουμε. Αφήνουμε τη ζύμη να ξεκουραστεί για μία ώρα περίπου. Ανοίγουμε πολύ λεπτό φύλλο με πλάστη σε αλευρωμένη επιφάνεια. Κόβουμε σε μακρόστενα κομμάτια. Ζεσταίνουμε σε κατσαρόλα το λάδι. Ρίχνουμε μέσα μία – μία τις δίπλες και όταν σχηματίσουν φουσκάλες στην επιφάνεια, τις ρολάρουμε κατά μήκος, διπλώνοντας με δύο πιρούνια. Αφήνουμε να ροδίσουν. Τις βγάζουμε σε απορροφητικό χαρτί να στραγγίζουν.

Για το σιρόπι:

Βράζουμε το νερό και τη ζάχαρη για να γίνει σιρόπι. Αφήνουμε το σιρόπι να κρυώσει. Περνάμε τις δίπλες από το σιρόπι.

Γαρνίρουμε με μέλι και καρύδια.

[ΣΥΝΤΑΓΗ ΔΙΠΛΕΣ.mp4](#)

Κουταλίδες

Υλικά:

2 κούπες αλεύρι για όλες τις χρήσεις

1 ½ κούπα νερό

1 πρέζα αλάτι

Χυμός λεμόνι σταγόνες

Ελαιόλαδο ΠΟΠ Καλαμάτας για το τηγάνισμα

Μέλι για το γαρνίρισμα

Κανέλα

Καρύδια

Εκτέλεση:

Σε ένα μπολ βάζουμε το αλεύρι και το αλάτι. Προσθέτουμε σιγά – σιγά το νερό με σταθερή ροή, ανακατεύοντας απαλά με το χέρι μας.

Μόλις τελειώσει το νερό, θα πρέπει το μείγμα μας να μοιάζει με χυτό χυλό και να ρέει από το κουτάλι.

Το αφήνουμε σκεπασμένο με μια καθαρή πετσέτα σε θερμοκρασία περιβάλλοντος (ή κάπου ζεστά) για περίπου μία ώρα, ώστε να φουσκώσει.

Σε ένα μεγάλο και βαθύ τηγάνι βάζουμε το ελαιόλαδο. Μόλις κάψει, παίρνουμε με το κουτάλι μικρές δόσεις από το χυλό και τις βυθίζουμε στο ελαιόλαδο.

Τηγανίζουμε για περίπου 1-2 λεπτά, μέχρι να χρυσίσουν. Τις αφαιρούμε με τρυπητή κουτάλα και τις ακουμπάμε σε ένα πιάτο με απορροφητικό χαρτί.

Λίγο πριν σερβίρουμε, πασπαλίζουμε με ζάχαρη και κανέλα. Εναλλακτικά, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μέλι αντί της ζάχαρης.

Ελιόψωμο

Υλικά:

Αλεύρι σκληρό (4 κούπες)

Γάλα φρέσκο (1 κούπα)

Προζύμι ($\frac{1}{2}$ κούπα) ή μαγιά σε σκόνη (1 κ.σ.)

Έξτρα παρθένο ελαιόλαδο Μεσσηνίας ($\frac{1}{2}$ κούπα)

Ελιές μαύρες Τρίκορφου (1 $\frac{1}{2}$ κούπα)

Σπόροι μαχλέπι σε σκόνη (1 κ.σ.)

Μαστίχα Χίου σε σκόνη (2 κομμάτια)

Γλυκάνισος σε σκόνη ($\frac{1}{4}$ κ.γ.)

Αλάτι ψιλό ($\frac{1}{4}$ κ.γ.)

Νερό χλιαρό (1 $\frac{1}{2}$ κούπα)

Ψιλοκομμένο παστό (προαιρετικά) ($\frac{1}{2}$ κούπα)

Εκτέλεση:

Σε λεκάνη ζυμώματος ρίχνουμε προζύμι ή μαγιά και αραιώνουμε με λίγο νερό. Προσθέτουμε μισή κούπα αλεύρι και ανακατεύουμε μέχρι να πήξει ο χυλός. Το αφήνουμε σκεπασμένο για μισή ώρα για να φουσκώσει. Σε άλλη λεκάνη ζυμώματος, ρίχνουμε το αλεύρι κάνοντας μια λακκούβα στο κέντρο. Ρίχνουμε τη φουσκωμένη ζύμη και τα υπόλοιπα υλικά, εκτός από τις ελιές και το παστό. Όταν οι ελιές είναι αλμυρές και προσθέσουμε και παστό, αφαιρούμε το αλάτι. Ζυμώνουμε και το αφήνουμε σκεπασμένο σε ζεστό μέρος για να φουσκώσει. Παράλληλα, αφαιρούμε τα κουκούτσια από τις ελιές και τις κόβουμε σε κομμάτια. Μόλις φουσκώσει η ζύμη, τη χωρίζουμε σε δυο κομμάτια, τα οποία ανοίγουμε με πλάστη σε μακρόστενα ή τετράγωνα φύλλα πάχους 3 χιλ.. Τα πασπαλίζουμε με τις

ελιές και τα τυλίγουμε σε ρολό. Ραντίζουμε με λάδι μία μακρόστενη φόρμα κέικ και τοποθετούμε τα ρολά για μία ώρα για να φουσκώσουν. Στη συνέχεια, αλείφουμε το ψωμί με ελαιόλαδο και το τρυπάμε δέκα φορές με ξύλο από σουβλάκι για να ψηθεί καλύτερα. Ψήνεται σε προθερμασμένο φούρνο με αέρα στους 200ο C για 10 ' και στους 180ο C για 40'.

Γαλόπιτα

Υλικά:

6 φλιτζάνια του τσαγιού φρέσκο γάλα

2 φλιτζάνια του τσαγιού σιμιγδάλι

3 αυγά

λιγή βανίλια σε σκόνη ή σε υγρή μορφή

1 1/2 φλιτζάνι του τσαγιού ζάχαρη

2 κουταλιές της σούπας βούτυρο

Εκτέλεση:

Ρίχνετε σε κατσαρόλα το γάλα και μόλις ζεσταθεί κάπως προσθέτετε τη ζάχαρη, τη βανίλια και στη συνέχεια το σιμιγδάλι. Αφήνετε στη φωτιά, ανακατεύοντας διαρκώς για να μη σβολιάσει και κολλήσει το σιμιγδάλι, μέχρι να αρχίσει να πήζει η κρέμα (7'-10'). Αποσύρετε την κρέμα από το μάτι και μόλις κρυώσει προσθέτετε τα αυγά χτυπημένα και τη 1 κουταλιά βούτυρο. Ανακατεύετε καλά να ενσωματωθούν στην κρέμα και αδειάζετε το μείγμα σε βουτυρωμένο (με τη 2η κουταλιά βούτυρο) ταψί με ψηλά τοιχώματα διαμ. 30 εκ. Ψήνετε τη γαλατόπιτα σε προθερμασμένο φούρνο στους 180°-200° C για 45' περίπου, μέχρι να πάρει ωραίο χρώμα η επιφάνεια. Σερβίρεται σκέτη ή πασπαλισμένη με άχνη και κανέλα. Τρώγεται πολύ ευχάριστα και κρύα.